

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอ.....ป่าซาง..... จังหวัด.....ลำพูน.....
ข้อมูล ณ วันที่..๒๕..เดือน...กรกฎาคม.พ.ศ....๒๕๖๘.....

ส่วนที่ ๑ ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

๑. ชื่อ-สกุลนายไพฑูรย์ คำสุข.....

๓. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ ...๗๘/๑...หมู่ที่ ๒ ตำบลบ้านเรื่อน อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน
โทรศัพท์ ๐๘๐๖๗๐๗๑๘๒.....Facebook-.....Lineไพฑูรย์ คำสุข.....
เกิด พ.ศ. ๒๔๘๗ปัจจุบันอายุ ๘๑ ปี

๔. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง

๕. ระดับการศึกษา ...มัธยมศึกษาตอนต้น..

สถานศึกษาโรงเรียนสมบุญวิทยา อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น.....

คณะ/สาขาวิชา-.....

๖. อาชีพปัจจุบัน

☒ ๖.๑ ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว

☐ ๖.๒ ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร

ระบุ.....

๗. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร ๑๘๒,๐๐๐ บาท/ปี

๘. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. สินค้าหลัก ลำไย

๑.๑ แปลงเรียนรู้ มีจำนวน ๓ แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย

๑) แปลงเรียนรู้ลำไยคุณภาพ

๒) แปลงเรียนรู้เกษตรผสมผสาน

๓) แปลงเรียนรู้การผลิตและใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี

๓. ฐานเรียนรู้ จำนวน ๔ ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย

- ๓.๑ ฐานที่ ๑ การตัดแต่งกิ่งและการทำซอดอกลำไย
- ๓.๒ ฐานที่ ๒ การผลิตและการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน
- ๓.๓ ฐานที่ ๓ การทำเกษตรผสมผสาน
- ๓.๔ ฐานที่ ๔ การจัดการน้ำในแปลง

๔. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน ๕ หลักสูตร ประกอบด้วย

๔.๑ หลักสูตรหลัก จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย
- ๒) การบริหารจัดการผลผลิตกับตลาดลำไย

๔.๒ หลักสูตรบังคับ จำนวน ๑ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) เกษตรผสมผสาน

๔.๓ หลักสูตรเสริม จำนวน ๒ หลักสูตร ประกอบด้วย

- ๑) การบริหารจัดการน้ำในแปลง
- ๒) อาชีพเสริมเพิ่มรายได้ (ผึ่งโพรงไทยและเลี้ยงกบ)

๔.๔ หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุนาจำนวน ๑ หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

- ๑) การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตลำไย

๕. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

๕.๑ มีการจัดประชุมร่วมกับคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด

๕.๒ เกษตรกรต้นแบบ ศพก. เสนอปัญหาและความต้องการจากฐานราก

๕.๓ ใช้กระบวนการประชาคม ควบคู่กับข้อมูลเชิงพื้นที่จากหน่วยงานวิชาการ

๕.๔ บูรณาการแผนกับงบประมาณจากหลายหน่วยงาน เช่น พัฒนาที่ดิน ประมง เกษตรจังหวัด

๖. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

๖.๑ มีการระดมความคิดเห็นจากเกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการ ศพก. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๖.๒ จัดทำโดยใช้ข้อมูลจากการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์จุดแข็ง - จุดอ่อน

๖.๓ มีการประชุมคณะกรรมการ ศพก. และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ ๑ - ๒ ครั้งก่อนสรุปเป็นแผนเสนอระดับอำเภอ/จังหวัด

ส่วนที่ ๓ ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

๑. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำการเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

๑.๑ แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

๑) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำการเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำการเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

- แรงบันดาลใจเกิดจากผลกระทบของราคาพืชผลตกต่ำ จึงต้องการหาวิธีลดต้นทุน เพิ่มรายได้ ปัญหา เช่น โรคแมลง ระบาด และดินเสื่อมสภาพ ทำให้ต้องปรับแนวทางมาใช้วิชาการ และคำแนะนำจากศูนย์เครือข่าย

๒) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

- ปัญหาด้านการทำการเกษตรเชิงเดี่ยว และปัญหาด้านความเสี่ยงของการทำการเกษตร ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศและความเสี่ยงของสภาวะตลาดที่ไม่แน่นอน โดยอาศัยต้นทุนและทรัพยากรของตนเอง ลงมือทดลองทำ และนำองค์ความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้ รวมถึงการเข้าร่วมผลักดันแนวคิดการทำการเกษตรแบบพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด

๑.๒ รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

๑) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

- วิเคราะห์ธาตุอาหารในดินและการผสมปุ๋ยใช้เอง เพื่อให้สามารถใช้ปุ๋ยอย่างเหมาะสม ลดต้นทุน และเพิ่มประสิทธิภาพในการดูดซึมธาตุอาหารของพืช

- พัฒนาแปลงลำไยคุณภาพด้วย ระบบน้ำแบบมินิสปริงเกิลอร์ และการให้น้ำตามระยะการเจริญเติบโต

- ใช้ ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมี เพื่อฟื้นฟูสภาพดิน ลดสารตกค้าง เพิ่มจุลินทรีย์ในดิน และยืดอายุการใช้ประโยชน์ของพื้นที่เพาะปลูก

- นำการตัดแต่งกิ่งและการควบคุมช่อดอกลำไย ตามหลักวิชาการ มาใช้เพื่อควบคุมคุณภาพและปริมาณผลผลิต

- ส่งเสริมเกษตรผสมผสาน โดยบูรณาการพืช สัตว์ และประมง เช่น การเลี้ยงกบในบ่อ การเลี้ยงผึ้งโพรงร่วมกับแปลงลำไย

- การใช้เศษผงถ่านลำไยมาเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน และดูดซับธาตุอาหาร ลดการชะล้างพังทลาย

๒) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

- เริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหาในพื้นที่จริง เช่น ปัญหาดินเสื่อมสภาพ ต้นทุนการผลิตสูง และโรคแมลง

- เข้ารับการอบรมและศึกษาจาก ศพก. ต้นแบบและหน่วยงานวิชาการ เช่น สำนักงานเกษตรอำเภอป่าซาง สำนักงานเกษตรจังหวัดลำพูน และหน่วยงานอื่นๆ ตามโอกาส

- ทดลองในแปลงขนาดเล็ก เช่น ทดลองใช้ปุ๋ยอินทรีย์ร่วมกับปุ๋ยเคมีในแปลงลำไยบางส่วนก่อน
- ปรับปรุงและขยายผล เมื่อได้ผลผลิตที่ดีขึ้นจึงขยายผลทั้งระบบในแปลงของตนเอง และจัดเป็น

แปลงเรียนรู้

- บันทึกผลการทดลองและเปรียบเทียบข้อมูลก่อน - หลัง เพื่อใช้เป็นข้อมูลวิชาการและถ่ายทอด

ต่อเกษตรกรรายอื่น

๓) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ต้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

(๑) เก็บตัวอย่างดิน จากพื้นที่แปลงปลูกลำไยหลายจุด แล้วส่งวิเคราะห์ที่สำนักงานพัฒนาที่ดิน

(๒) รวบรวมการวิเคราะห์ ซึ่งจะระบุค่าความเป็นกรด-ด่าง (pH), อินทรีย์วัตถุ, ฟอสฟอรัส, โพแทสเซียม และอื่นๆ

(๓) ปรึกษานักวิชาการ เพื่อคำนวณอัตราการใช้ปุ๋ยแต่ละชนิดให้เหมาะสมกับค่าดิน และการผสมปุ๋ยใช้เอง

(๔) ใส่ปุ๋ยตามระยะพัฒนาการของต้นลำไย เช่น ปุ๋ยบำรุงต้น ปุ๋ยสะสมอาหาร และปุ๋ยช่วงติดดอก

(๕) เสริมด้วยปุ๋ยหมักหรือปุ๋ยคอก เพื่อรักษาสภาพดินในระยะยาว

(๖) การเลือกพันธุ์ลำไยที่เหมาะสมทนกับสภาพอากาศปัจจุบัน

(๗) ปรับเปลี่ยนมาการผลิตลำไยที่ตอบสนองตลาด เช่น แบ่งโซนพื้นที่ผลิตลำไยนอกฤดู

๒ โซน ในฤดู ๑ โซน

(๘) สำหรับข้าว เลือกพันธุ์ที่ปลูกได้ดีในสภาพน้ำจำกัด เช่น ข้าวเหนียวสันป่าตอง ๑ หรือข้าวเจ้า ขาวดอกมะลิในพื้นที่ รวมถึงการลดต้นทุนด้านค่าแรงงานด้วยการปลูกข้าวนาโยน

(๙) พิจารณาความทนโรคแมลงและสภาพแวดล้อม เพื่อให้ลดการใช้สารเคมี

๒. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติม เพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

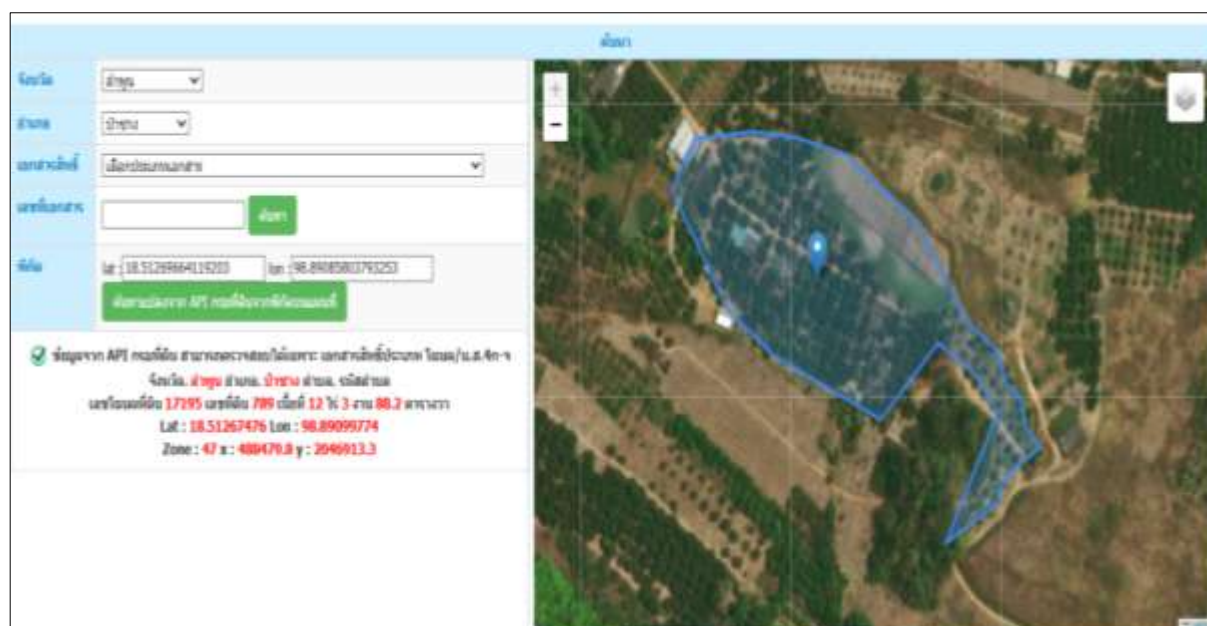
๒.๑ สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

๑) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด...๓...ชนิด ประกอบด้วย

๑.๑) ลำไย พื้นที่ปลูก จำนวน ๙ - ๒- ๘๘ (ไร่-งาน-วา)

๑.๒) ข้าว พื้นที่ปลูก จำนวน ๓ - ๐ - ๐ (ไร่-งาน-วา)

๑.๓) ทุเรียน พื้นที่ปลูก จำนวน ๐ - ๑ - ๐ (ไร่-งาน-วา)

๒) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๒.๑) กบ จำนวน ๕ บ่อ

๓) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด..๑...ชนิด ประกอบด้วย

๓.๑) ไก่พื้นเมือง จำนวน ๒๐ (ตัว)

๔) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด ๑ ชนิด ประกอบด้วย

๔.๑) ผึ้ง จำนวน ๗ (โพรง)

๔.๒) ถ่าน จำนวน ๑ (จุด)

๒.๒ ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

๑) สินค้า ลำไย มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

๑.๑) ปุ๋ยและสารเคมี เป็นเงิน..... ๕,๒๐๐.....บาท/ไร่

๑.๒) แรงงาน/ตัดแต่งกิ่ง/เก็บเกี่ยว เป็นเงิน..... ๖,๐๐๐.....บาท/ไร่

๑.๓) ค่าบำรุงระบบน้ำสปริงเกอร์ เป็นเงิน..... ๕๐๐.....บาท/ไร่

๑.๔) ค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์ เป็นเงิน.....๗๕๐.....บาท/ไร่

๑.๕) ค่าสาธารณูปโภคและอื่น เป็นเงิน.....๒,๕๐๐.....บาท/ไร่

รวมต้นทุนการผลิต๑๔,๙๕๐.....บาท/ไร่

รายได้๑๘,๕๐๐..บาท/ไร่

ต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิต	ต้นทุนการผลิต
ปุ๋ยและสารเคมี	แรงงาน/ตัดแต่งกิ่ง/เก็บเกี่ยว	ค่าบำรุงระบบน้ำสปริงเกอร์	ค่าสารโพแทสเซียมคลอไรด์	ค่าสาธารณูปโภคและอื่น	รวมต้นทุนการผลิต
๕,๒๐๐	๖,๐๐๐	๕๐๐	๗๕๐	๒,๕๐๐	๑๔,๙๕๐
					รายได้
					๑๘,๕๐๐

๒.๓ รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

๑) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน

๒) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....

เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....-.....บาท/สัปดาห์

๓) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....จำหน่ายถ่าน.....

เฉลี่ยรายได้เดือนละ.....๒๐๐.....บาท/เดือน

๔) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)

ได้จากอะไรบ้าง ระบุ ลำไย กบ และผึ้งโพรง

เฉลี่ยรายได้ปีละ.....๑๘๒,๐๐๐.....บาท/ปี

๒.๔ ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

๒.๔.๑ ลดต้นทุนได้ร้อยละ ๒๕ จากระบบเกษตรผสมผสาน

๒.๔.๒ สลับพื้นที่แบ่งโซนการผลิตลำไยเพื่อฟื้นฟูและปรับปรุงบำรุงดิน

๒.๔.๓ สร้างการรับรู้ชุมชนให้สอดรับเรียนรู้ต่อยอดให้ชุมชนอำเภอป่าซาง

๓. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

๓.๑ เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

๑) การผลิตปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุทางการเกษตรในแปลง

- ลดการเผาเศษซากพืชในแปลง ซึ่งช่วยลดควันและฝุ่นละออง PM ๒.๕ ในพื้นที่
- เปลี่ยนของเสียให้เป็นทรัพยากร ด้วยการทำปุ๋ยหมักจากใบไม้ กิ่งไม้ และเศษหญ้า ช่วย

ปรับปรุงดินและลดการใช้ปุ๋ยเคมี

- ส่งเสริมการหมุนเวียนธาตุอาหารในระบบนิเวศ ทำให้ดินมีชีวิตและความอุดมสมบูรณ์เพิ่มขึ้น

อย่างยั่งยืน

๒) การเลี้ยงผึ้งโพรง

- ผึ้งช่วยผสมเกสรดอกลำไย
- ส่งผลดีต่อความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่แปลงเรียนรู้
- ลดการใช้สารเคมี เนื่องจากการเลี้ยงผึ้งต้องดูแลเรื่องสารตกค้าง ช่วยส่งเสริมให้เกษตรกรหันมา

ใช้แนวทางเกษตรปลอดภัยมากขึ้น

๓) การเผาถ่านจากการตัดแต่งกิ่งลำไย

- เปลี่ยนวัสดุเหลือใช้เป็นถ่านเชื้อเพลิงจำหน่ายเป็นรายได้เสริม
- ลดการเผาทิ้งแบบไร้ประโยชน์ ซึ่งก่อให้เกิดมลภาวะ
- ถ่านที่ได้ยังสามารถใช้ในวิถีชีวิตชุมชน เช่น เป็นเชื้อเพลิงทำอาหาร หรือเป็นวัสดุรองก้น-

ความชื้น

๓.๒ ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

๑) การลดการใช้สารเคมี

- การใช้ปุ๋ยหมักและการทำเกษตรผสมผสานช่วยลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลง
- ส่งผลให้คุณภาพน้ำในพื้นที่ดีขึ้น ไม่มีสารเคมีตกค้างที่ไหลลงแหล่งน้ำธรรมชาติ
- เกษตรกรและครอบครัวมีสุขภาพที่ดีขึ้นจากการลดการสัมผัสสารเคมี

๒. ระบบนิเวศแมลงดีขึ้น

- การปลูกพืชหลากหลายชนิดร่วมกับการเลี้ยงผึ้งและไม่ใช้สารเคมี ส่งผลให้ระบบนิเวศฟื้นตัว
- มีแมลงประโยชน์เพิ่มขึ้น เช่น แมลงผสมเกสร แมลงควบคุมศัตรูพืชตามธรรมชาติ เป็นพื้นที่

เรียนรู้ที่แสดงให้เห็นว่า “การฟื้นฟูธรรมชาติเริ่มได้จากแปลงของเราเอง” แม่น้ำลำธารใสขึ้นจากลดสารเคมี

๔. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

๔.๑ ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

๔.๑.๑ มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่ เกษตรกรต้นแบบมีความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับลักษณะของดิน น้ำ และภูมิอากาศในพื้นที่ตำบลบ้านเรือน รวมถึงข้อมูลการปลูกพืชที่เหมาะสมในแต่ละฤดูกาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลการปลูกลำไยซึ่งเป็นสินค้าเกษตรหลัก ทั้งในด้านช่วงเวลาการทำช่อดอก การจัดการน้ำ และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน ลดความเสี่ยงต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและตลาด

๔.๑.๒ การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ ศพก. ได้จัดอบรมและให้บริการศึกษาดูงานแก่กลุ่มเกษตรกรในอำเภอป่าซาง โดยเน้นการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริงในแปลง เช่น การตัดแต่งกิ่งลำไย การผลิตปุ๋ยหมัก และการจัดการเกษตรผสมผสาน ทั้งนี้ เกษตรกรต้นแบบทำหน้าที่เป็นวิทยากรถ่ายทอดองค์ความรู้ด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และยึดหลัก "เรียนรู้จากการลงมือทำ"

๔.๑.๓ การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่ให้คำปรึกษาแก่เกษตรกรในชุมชนที่ประสบปัญหาด้านการผลิต เช่น โรคแมลงศัตรูพืช การฟื้นฟูดินเสื่อมคุณภาพ และการจัดการน้ำในฤดูแล้ง พร้อมลงพื้นที่ร่วมกับเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอ และติดตามผลอย่างต่อเนื่อง มีเกษตรกรเข้ารับคำปรึกษาเฉลี่ย ๓๐ - ๔๐ รายต่อปี และมากกว่าร้อยละ ๖๐ สามารถนำแนวทางไปปรับใช้แก้ไขปัญหาได้จริง

๔.๑.๔ การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร มีการสื่อสารและแจ้งเตือนข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเกษตรให้กับเกษตรกรในพื้นที่ ผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น ไลน์กลุ่มชุมชน บ้ายประชาสัมพันธ์ในพื้นที่ แปลงเรียนรู้ และการจัดเวทีให้ความรู้ทุกไตรมาส รวมถึงจัดทำเอกสารคู่มือและแจกแผ่นพับให้เกษตรกรในรูปแบบที่เข้าใจง่าย

๔.๑.๕ การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร) องค์ความรู้ที่ได้รับการพัฒนาใน ศพก. ได้ถูกขยายผลผ่านกิจกรรมกลุ่มเกษตรกรเครือข่ายในตำบลบ้านเรือน และหมู่บ้านใกล้เคียง โดยใช้ช่องทางการถ่ายทอดผ่านกลุ่มแปลงใหญ่ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน, แปลงเรียนรู้ ส่วนตัวของเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปรับใช้ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินร่วมกับการใช้ปุ๋ยแบบผสมผสาน และการจัดการน้ำในแปลง มีผลให้เกษตรกรในพื้นที่มีต้นทุนการผลิตลดลง ๑๐ - ๒๐% และผลผลิตเพิ่มขึ้นเฉลี่ย ๑๐- ๒๕%

๔.๑.๖ การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่ ศพก. มีบทบาทในการประสานงานและเป็นแกนนำร่วมกับหน่วยงานราชการ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานเกษตรอำเภอ และสำนักงานพัฒนาที่ดิน ในการวางแผนโซนนิ่งพื้นที่เกษตร พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และสนับสนุนการอบรมเกษตรกรในหมู่บ้านอื่น ๆ โดยเฉพาะในด้านการผลิตลำไยคุณภาพและเกษตรปลอดภัย

๔.๑.๗ บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

ในฐานะประธานคณะกรรมการ ศพก. เกษตรกรต้นแบบมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานศูนย์ ร่วมกำหนดหลักสูตรการเรียนรู้ และควบคุมคุณภาพการจัดการฐานเรียนรู้ รวมถึงการจัดประชุมหารือกับคณะกรรมการศูนย์ฯ เป็นประจำทุกไตรมาส และเป็นตัวแทนในการประสานงานกับสำนักงานเกษตรอำเภอเพื่อเสนอแผนงานและของงบประมาณสนับสนุน นอกจากนี้ ยังเป็นผู้แทนเข้าร่วมเวทีประชุมระดับอำเภอและจังหวัดในฐานะผู้นำภาคเกษตร

๔.๒ ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

๔.๒.๑ ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน การได้ทำหน้าที่เป็นศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ถือว่าเป็นความภาคภูมิใจที่ยิ่งใหญ่ เพราะได้มีส่วนร่วมในการยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรในชุมชน โดยสามารถถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการเกษตรที่ถูกต้องและทันสมัย ช่วยให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้น มีความมั่นคงในอาชีพ และสามารถพึ่งพาตนเองได้ ที่สำคัญคือการได้เห็นการเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้นของชุมชนจากการนำความรู้ไปใช้จริง เป็นแรงผลักดันให้ตั้งใจพัฒนาศูนย์เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

๔.๒.๒ ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

๑) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

บทบาทของผู้นำอย่างเป็นทางการ คือการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งมีหน้าที่วางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมของ ศพก. รวมถึงประสานงานกับหน่วยงานรัฐ ส่วนในรูปแบบไม่เป็นทางการ ได้ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา เป็นพี่เลี้ยง และเป็นแบบอย่างให้กับเกษตรกรรุ่นใหม่และคนในชุมชน โดยใช้แนวทางการนำโดยการลงมือทำจริง และรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีส่วนร่วม

๒) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

แม้จะมีภารกิจด้านการเกษตรของตนเอง แต่ได้สละเวลาส่วนตัวเพื่อทำหน้าที่ในการถ่ายทอดองค์ความรู้ ให้คำปรึกษาแก่เพื่อนเกษตรกร รวมทั้งเข้าร่วมประชุม วางแผน และขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกับหน่วยงานรัฐและชุมชนโดยไม่หวังผลตอบแทน สิ่งที่ได้รับกลับมาคือความสุขที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการสร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกให้กับพื้นที่ของตน

๕. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

“ทำการเกษตรให้มีความสุข” การทำเกษตรไม่ใช่แค่อาชีพ แต่เป็นวิถีชีวิตที่ต้องมีความสุขกับสิ่งที่ทำ แม้จะต้องเจออุปสรรคหรือปัญหา แต่หากมีใจรัก หมั่นเรียนรู้ และไม่หยุดพัฒนา ก็จะสามารถทำเกษตรให้ยั่งยืนและมีความสุขได้ในระยะยาว

ส่วนที่ ๔ ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

๑. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

๑) นายไพฑูรย์ คำสุข	(เกษตรกรต้นแบบ)
๒) นายสุวิช พินเรา	(คณะกรรมการ ศพก.)
๓) นายพิทักษ์ ทีฆาวงค์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๔) นายวิทย์พงษ์ เปี้ยวงค์	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๕) นายเฉลิมพงศ์ พันธุ์ทอง	นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการ
๖) นายพันธุ์รัฐ สิทธิบุรุษ	เกษตรอำเภอป่าซาง (ที่ปรึกษา)

๒. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

๒.๑ กระบวนการถอดบทเรียน

การถอดบทเรียนในครั้งนี้ดำเนินการโดยใช้กระบวนการแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการมีส่วนร่วมของเกษตรกรต้นแบบ คณะกรรมการ ศพก. และเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ ผ่านขั้นตอนดังนี้

- ๑) การประชุมเตรียมการและกำหนดประเด็น
- ๒) ร่วมกันกำหนดหัวข้อหลักและประเด็นสำคัญในการถอดบทเรียน
- ๓) วางแผนและกำหนดผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน
- ๔) การเก็บข้อมูลภาคสนาม
- ๕) ดำเนินการสัมภาษณ์เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่
- ๖) สืบค้นและตรวจสอบพื้นที่จริงของแปลงเรียนรู้และฐานเรียนรู้
- ๗) ถ่ายภาพประกอบและบันทึกวิดีโอเพื่อใช้ประกอบการสังเคราะห์ข้อมูล
- ๘) การสอบทานข้อมูลร่วมกัน
- ๙) นำข้อมูลที่ได้มาเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลของสำนักงานเกษตรอำเภอ และข้อมูลเชิง

วิชาการ

- ๑๐) จัดเวทีร่วมแลกเปลี่ยนข้อมูลกับคณะกรรมการ ศพก. และผู้เกี่ยวข้อง
- ๑๑) การสังเคราะห์และจัดทำรายงาน
- ๑๒) นำข้อมูลทั้งหมดมาสังเคราะห์เพื่อสรุปผลเป็นบทเรียนที่เป็นรูปธรรม
- ๑๓) จัดทำรูปเล่มรายงานและนำเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ เครื่องมือที่ใช้

- ๑) การสัมภาษณ์เชิงลึก
- ๒) ใช้แบบคำถามปลายเปิดเพื่อเก็บข้อมูลเชิงประสบการณ์จากเกษตรกรต้นแบบและ

คณะกรรมการ ศพก.

- ๓) การตรวจสอบพื้นที่จริง

๔) ลงพื้นที่เพื่อดูการดำเนินงานจริงในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้ และกิจกรรมทางการเกษตรต่าง ๆ การสอบทานกับข้อมูลพื้นฐาน ใช้ข้อมูลจากสำนักงานเกษตรอำเภอ พื้นที่แปลงเกษตรจริง และเอกสารราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนปฏิบัติการ ศพก., ข้อมูลทะเบียนเกษตรกร

๓. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

ข้อจำกัดด้านเวลา ของเกษตรกรต้นแบบและคณะกรรมการศูนย์ฯ ซึ่งต้องทำงานด้านการเกษตร ควบคู่กับการเข้าร่วมถอดบทเรียน ทำให้ต้องนัดหมายล่วงหน้าและปรับตารางอย่างยืดหยุ่น

การเข้าถึงข้อมูลบางส่วนที่ยังไม่เป็นระบบ หรือไม่มีการบันทึกไว้อย่างเป็นทางการ ทำให้ต้องใช้ เวลาในการสอบถามและยืนยันข้อมูล

ข้อจำกัดในการสื่อสารข้อมูลเชิงวิชาการ ให้เข้าใจง่ายและเป็นรูปธรรมสำหรับเกษตรกรบางราย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการเตรียมแบบฟอร์มบันทึกข้อมูลผลการดำเนินงาน ศพก. อย่างเป็นระบบ เพื่อให้สะดวก ต่อการถอดบทเรียนในอนาคต

ควรจัดอบรมเจ้าหน้าที่ระดับพื้นที่เรื่อง เทคนิคการถอดบทเรียนแบบมีส่วนร่วม เพื่อเพิ่มศักยภาพ ในการถอดบทเรียนในระยะยาว

ส่งเสริมให้มีการถ่ายทำวิดีโอหรือสื่อมัลติมีเดียประกอบสรุปบทเรียน ศพก. ต้นแบบ ระดับจังหวัด เพื่อให้เข้าถึงเกษตรกรได้หลากหลายกลุ่มมากยิ่งขึ้น

***หมายเหตุ ๑. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ

๒. ใส่ภาคผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้อง ในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

